

Identifying the Contexts of Social Participation in Sport for all in Iran: A Qualitative Study

Mohammad Javadipour (PhD)¹, Hossein Zareiian (PhD)², Ali Parsaju (PhD)^{2,*}

¹*Educational Methods & Curricula Department, Psychology & Educational Sciences Faculty, University of Tehran, Tehran, Iran*

²*Sport Management Department, Sport Management Research Institute, Sport Sciences Research Center, Tehran, Iran*

**Corresponding Author: Ali Parsaju Sport Management Department, Sport Management Research Institute, Sport Sciences Research Center, Tehran, . Email: parsajuali@gmail.com*

Abstract

Received: 15/06/2018

Accepted: 10/10/2018

How to Cite this Article:

Javadipour M, Zareiian H, Parsaju A. Identifying the Contexts of Social Participation in Sport for all in Iran: A Qualitative Study. *J Educ Community Health*. 2018; 5(3): 20-30. DOI: 10.21859/jech.5.3.20

Background & Objective: In recent decades, social participation has been considered one of the development indicators in the framework of institutionalization of activities of individuals. The aim of this study was to identify the contexts of social participation in sport for all in Iran.

Participants & Methods: Considering the exploratory nature of the subject, the method of qualitative research and the strategy of the grounded theory were used to determine the fields of social participation in sport for all in Iran. First, through the initial studies, the introductory list of effective codes was identified. Purposive sampling method was used. After completing 27 deep and semi-structured interviews with knowledgeable scholars, theoretical saturation was obtained and the main categories were extracted after the completing the coding process.

Results: The open coding results indicated that 98 initial indications and 32 final indications could determine the contexts of social participation in sport for all in Iran. Then, in the axial coding, the final indications were categorized in 11 concepts and 5 categories. Then, in the central coding, the final indications were categorized in 11 concepts and 5 categories. Finally, the identified categories derived from the selective coding included human factors, structural factors, management factors, environmental complexity, and economic factors.

Conclusion: The categories of social participation in sport for all in Iran are 5, including human factors, structural factors, management factors, environmental complexity, and economic factors, respectively.

Keywords: Sports; Social Participation; Grounded Theory

شناسایی زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران: یک مطالعه کیفی

محمد جوادی پور^۱، حسین زارعیان^۲، علی پارساجو^{۳*}

^۱دکترای تخصصی، گروه آموزشی روش‌ها و برنامه‌های آموزشی و درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
^۲دکترای تخصصی، گروه آموزشی مدیریت ورزشی، پژوهشکده مدیریت ورزشی، پژوهشگاه علوم ورزشی، تهران، ایران

*نویسنده مسئول: علی پارساجو، گروه آموزشی مدیریت ورزشی، پژوهشکده مدیریت ورزشی، پژوهشگاه علوم ورزشی، تهران، ایران.
ایمیل: parsajuali@gmail.com

چکیده

سابقه و هدف: در دهه‌های اخیر مشارکت اجتماعی در چارچوب نهادمندسازی فعالیت‌های افراد به صورت یکی از شاخص‌های توسعه‌ای مد نظر قرار گرفته است. هدف از پژوهش حاضر، شناسایی زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران بود.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۳/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۷/۱۸

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

مشارکت‌کنندگان و روش‌ها: با عنایت به ماهیت اکتشافی موضوع، از روش پژوهش کیفی و استراتژی نظریه‌پردازی برخاسته از داده‌ها به منظور تعیین زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران استفاده شد. نخست از طریق مطالعات اولیه، فهرست مقدماتی نشان‌های موثر شناسایی شد. نمونه‌گیری به روش مبتنی بر هدف بود و پس از انجام ۲۷ مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته با صاحب‌نظران آگاه به موضوع پژوهش، اشباع نظری حاصل شده و مقوله‌های اصلی پس از تکمیل فرآیند کدگذاری استخراج شدند. **یافته‌ها:** نتایج کدگذاری باز حاکی از آن بود که ۹۸ نشان اولیه و ۳۲ نشان نهایی می‌توانند زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران را تعیین کنند. سپس در کدگذاری محوری، نشان‌های نهایی در ۱۱ مفهوم و ۵ مقوله طبقه‌بندی شدند. در نهایت مقوله‌های شناسایی شده حاصل از کدگذاری انتخابی شامل عوامل انسانی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، پیچیدگی محیطی و عوامل اقتصادی تعیین شدند. **نتیجه‌گیری:** زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران به ترتیب اولویت شامل پنج مقوله اصلی عوامل انسانی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، پیچیدگی محیطی و عوامل اقتصادی است.

واژگان کلیدی: ورزش؛ مشارکت اجتماعی؛ نظریه داده‌بنیاد

مقدمه

حیات اجتماعی بوده است. کنش‌های داوطلبانه و پیونددهنده با رویکرد دگرخواهانه تاثیر زیادی بر همبستگی و انسجام در جامعه داشته و از این رو، در کانون توجه عالمان علوم اجتماعی بوده است. در دهه‌های اخیر مشارکت اجتماعی در چارچوب نهادمندسازی فعالیت‌های افراد به صورت یکی از شاخص‌های توسعه‌ای مد نظر قرار گرفته است [۵]. سیاست مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی در راستای توسعه و گسترش ورزش در بین اقشار مختلف جامعه و بهره‌گیری از مزایای آن در زمینه جبران کاهش تحرک افراد و کمک به افزایش نشاط و سلامتی جسمانی و روانی شهروندان، از اولویت‌های هر جامعه رو به رشدی است. با وجود گذشت چند دهه از سیاست ورزش برای همه، هنوز فرصت مشارکت در ورزش به طور نابرابر تقسیم می‌شود و برخی از گروه‌های اجتماعی محروم، دستیابی کمتری به ورزش دارند [۶]. چنانچه آمار شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی نشان می‌دهد، وضعیت ورزش همگانی در ایران (۱۹٪)

یکی از پیامدهای زندگی ماشینی و پیشرفت تکنولوژی در قرن حاضر، فقر حرکتی و کاهش فعالیت‌های بدنی مناسب در افراد است. ارتقای فعالیت جسمانی، یکی از موثرترین استراتژی‌ها برای کاهش بیماری‌های غیرواگیر و مزمن از جمله بیماری‌های قلبی-عروقی، دیابت، پوکی استخوان و انواع سرطان‌هاست [۱]. از جمله فعالیت‌های بدنی که با هدف ایجاد شادابی، نشاط و سلامت در جوامع مختلف پیگیری و اجرا می‌شود، ورزش‌های همگانی است [۲]. ورزش‌های همگانی از آنجا که موجب افزایش امید به زندگی از طریق ارتقای سلامت افراد جامعه می‌شود، یکی از زیرشاخص‌های توسعه انسانی در جوامع قلمداد می‌شود [۳]. امروزه یکی از مهم‌ترین راه‌های توسعه کشورها، مشارکت فعال مردم است و دولت‌ها سعی در برطرف کردن موانع مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دارند [۴]. مشارکت اجتماعی نیز همواره یکی از مولفه‌های اساسی در سازمان‌دهی فعالیت‌های انسان در

مردم به سمت ورزش همگانی را به تصویر کشیده‌اند که به‌عنوان نمونه می‌توان به مدل ورزش همگانی/احسانی و همکاران [۱۷]، مدل توسعه ورزش همگانی و تفریحی در ایران جوادپور و همکاران [۱۸] و الگوی توسعه ورزش همگانی استان هرمزگان سوادپور و همکاران [۱۹] اشاره نمود. در این میان یکی از شرایطی که باید مهیا شود تا مشارکت اجتماعی افراد در ورزش همگانی رشد و توسعه یابد، مشارکت مردم محلی در برنامه‌های ورزش همگانی و مدیریت و نظارت بر برنامه‌های آن است و در این بین جای خالی مهیا بودن شرایط زمینه‌ای در کشور به‌خوبی احساس می‌شود. منظور از شرایط زمینه‌ای، شرایط محیطی ویژه یعنی مکان حوادث یا وقایع مربوط به امر مشارکت اجتماعی است که درون آن راهبردها برای توسعه ورزش همگانی به انجام می‌رسند. بنابراین، فراهم شدن زمینه مشارکت اجتماعی مردم برای شرکت در ورزش همگانی نیازی است که به‌شدت در جامعه ایرانی احساس می‌شود. لذا این پژوهش با هدف شناسایی زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران انجام شد.

مشارکت‌کنندگان و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کیفی است. به‌منظور پاسخگویی به پرسش اصلی تحقیق از روش نظریه داده‌بنیاد یا گراند تئوری به شیوه/ستراس و کوربین که با تحلیلی سیستماتیک به کشف فرآیندهای نهفته در پس تعاملات اجتماعی تاکید دارد، استفاده شد. روش نظریه داده‌بنیاد به معنی روشی است که براساس و پایه داده‌ها به تولید نظریه می‌پردازد. داده‌هایی که برای تشریح فرآیندها جمع‌آوری می‌شود، شامل انواع داده‌های کیفی از جمله مشاهدات، گفت و شنودها، مصاحبه‌ها، اسناد دولتی و تاملات شخصی پژوهشگر است [۲۰].

در مرحله اول پژوهش از طریق مطالعه پیشینه تحقیق و جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای مانند طراحی مدل ورزش همگانی ایران و مشارکت اجتماعی یکی از مولفه‌های سرمایه اجتماعی [۲۱، ۲۲]، فهرست مقدماتی شاخص‌های پیش‌بین مولفه‌های اصلی شناسایی شد. فهرست مقدماتی به‌عنوان سئوالات مصاحبه و ابزار اولیه جمع‌آوری داده‌ها مد نظر قرار گرفت. سئوالات مصاحبه به‌صورت ۳ سؤال بسته‌پاسخ و ۵ سؤال باز مانند "بسترهای قانونی چگونه موجب مشارکت اجتماعی مردم در ورزش همگانی می‌شود؟" بود. سپس راهنمای مصاحبه تدوین شد و محقق پیش از مصاحبه با هر یک از نخبگان آگاه، راهنمای مصاحبه را برای آنها ارسال کرد. در مرحله بعد، مصاحبه‌های کیفی نیمه‌ساختارمند و عمیق با نخبگان آگاه از موضوع پژوهش به عمل آمد. شایان ذکر است که به‌منظور ثبت اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، علاوه بر یادداشت‌برداری، از دستگاه ویژه ضبط صدا نیز استفاده شد. به‌دلیل رعایت مسایل اخلاقی، پژوهشگر قبل از ضبط هر

مشارکت) نسبت به کشورهای پیشرو در ورزش همگانی مانند فنلاند (۸۱٪ مشارکت)، هلند (۷۷٪ مشارکت) و آلمان (۷۵٪ مشارکت) بسیار نامطلوب است [۷].

تحقیقات مراکز بهداشتی و ورزشی اروپا نشان می‌دهند که هدف اصلی ورزش در اروپا، ورزش‌های همگانی است و در راستای رشد و گسترش آن تلاش زیادی به عمل آمده است. ورزش همگانی در جهان با اهداف افزایش مشارکت تمام گروه‌های اجتماعی و فراهم کردن تکررگرایی در ورزش، تقویت ورزش قهرمانی، توسعه و ارتقای سلامتی و گسترش تفریحات سالم و ورزش تفریحی پایه‌گذاری شده است [۸]. همچنین یافته‌های تحقیقی، عوامل اجتماعی، سلامتی، امکانات و تسهیلات، عوامل اقتصادی، عوامل شخصی و زمان را به‌عنوان موانع مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تفریحی [۹]، و عواملی چون کسب نشاط و شادابی، تقویت جسم و روان، کسب اعتمادبه‌نفس و داشتن رفتار و اخلاق نیکو را مهم‌ترین علل و انگیزه‌های مشارکت در فعالیت‌های حرکتی و ورزشی معرفی نموده‌اند [۱۰]. عدم مشارکت اجتماعی در بزرگسالان ارتباط مستقیمی با بروز بیماری‌ها در آنها دارد و سطح بالای مشارکت اجتماعی افراد بزرگسال به داشتن سلامت در زندگی‌شان مربوط می‌شود. عوامل مختلفی بر مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی تاثیرگذار هستند [۱۱]. سطح مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی با ارتقای وضعیت اجتماعی و اقتصادی افزایش می‌یابد و با کاهش دسترسی به امکان ورزشی کاهش پیدا می‌کند [۱۲].

مشارکت ورزشی منحصراً توسط عوامل فردی- اجتماعی (سطح خرد) تعیین نمی‌شود، بلکه عوامل زیربنایی مانند در دسترس بودن امکانات ورزشی و برنامه‌های ورزش (سطح کلان) نیز می‌توانند نقش مهمی در این زمینه ایفا کنند و جدا از عوامل سطح خرد، در دسترس بودن استخرهای شنا و پارک به‌ویژه برای فعالیت‌های ورزشی ساکنان مهم است [۱۳، ۱۴]. همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهند که پرداختن به سطوح پایه ورزش، با احساس مشارکت و انگیزه عمل همراه است که این امر منجر به توسعه ورزش و افزایش سلامت اجتماع می‌شود و زمینه افزایش حضور مردم در فضاهای ورزشی، آگاهی آنها نسبت به فرآیندهای ورزشی، ارتقای سلامت و تداوم رفتارهای فعال تر را مهیا می‌سازد [۱۵].

در حال حاضر، به‌دلیل وجود رویکردهای مختلف در مورد میزان و نحوه پرداختن به فعالیت بدنی، آمار دقیق و قطعی از میزان مشارکت در ورزش همگانی در کشور وجود ندارد، اما کلیه آمار و ارقام موجود، میزان مشارکت را ناکافی نشان می‌دهند و تاکید مسئولان ورزشی نیز بر این است که ورزش همگانی تا جایی توسعه پیدا کند که در کنار فعالیت‌های روزمره، به‌عنوان بخشی از سبب زندگی مردم قرار بگیرد [۱۶]. در مورد گرایش مردم به ورزش همگانی مدل‌های مختلفی از طرف محققان ارائه شده است و هر کدام از منظری گرایش

نامیده می‌شود با توجه به مفهومیها و کدهای شناسایی شده گزینش نهایی صورت گرفت و پژوهشگر در پی یکپارچه‌سازی و خالص کردن تحلیل‌های خود برآمد.

از آنجا که نظریه‌هایی که در عرصه علوم انسانی و رفتاری رایج می‌شوند در طول زمان قابل اصلاح و تعدیل‌اند، محققان کیفی به‌جای واژه روایی و پایایی از واژه‌های دیگر مانند مقبولیت، قابلیت انتقال و تاییدپذیری استفاده می‌کنند. مقبولیت به واقعی بودن اشاره دارد. برای معیار مقبولیت در این مطالعه محقق طوری ایفای نقش کرد که مطالعه را مخدوش ننماید و این امر شامل جلب اعتماد مشارکت‌کنندگان، گوش دادن با دقت و غرق شدن در داده‌ها، ایجاد تنوع در مشارکت‌کنندگان تحقیق از نظر سوابق کاری، تجربی و انجام مصاحبه در مکان‌های مختلف که توسط مشارکت‌کنندگان تعیین می‌شدند، بود. برای سنجش پایایی از روش پایایی بازآزمون استفاده شد که به میزان سازگاری طبقه‌بندی داده‌ها در طول زمان اشاره دارد. این شاخص را می‌توان زمانی محاسبه کرد که یک کدگذار یک متن را در دو زمان متفاوت کدگذاری کرده باشد. در این مطالعه از شاخص پیشنهادی هوستی [۲۲]، برای محاسبه پایایی بازآزمون بین کدگذاری‌های پژوهشگر در دو فاصله زمانی استفاده شد که پایایی بازآزمون مصاحبه‌ها برابر ۸۴٪ بود و با توجه به این که میزان پایایی بیشتر از ۶۰٪ شد، بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تایید بود. در ضمن پس از تدوین مدل برای افزایش اعتبار آن، مدل نهایی در اختیار خبرگانی قرار گرفت که هم با ورزش همگانی آشنایی داشتند و هم روش کیفی را می‌شناختند. از این خبرگان خواسته شد تا نظرهای خود در مورد فرآیند تدوین و مدل نهایی را ارایه دهند. بیشتر آنها مدل را تایید کردند و بعضی از آنها نظرهای اصلاحی داشتند که در فرآیندی رفت‌وبرگشتی، اصلاحات اعمال و نظر نهایی آنها دریافت شد. برای رعایت اخلاق پژوهش، ضمن اخذ معرفی‌نامه رسمی از پژوهشگاه علوم ورزشی برای مراکز، به مشارکت‌کنندگان اطمینان داده شد که متون مصاحبه و نام آنها محرمانه باقی مانده، ضبط صدا با اجازه خودشان صورت گرفت و بیان شد که هر زمان لازم دیدند می‌توانند از تحقیق خارج شوند.

یافته‌ها

مشارکت‌کنندگان در تحقیق ۲۷ نفر شامل ۲۲ مرد و ۵ زن بودند. در حدود ۱۱٪ آنها مجرد و بیشتر آنها در محدوده سنی (۱۷) ۳۴ تا ۵۸ سال قرار داشتند و همه مشارکت‌کنندگان دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر بودند. یافته‌های پژوهش با استفاده از تحلیل همزمان فرآیند کدگذاری، هنگام و پس از مصاحبه‌ها به دست آمد. کدگذاری باز مصاحبه‌ها حاکی از آن بود که ۹۸ نشان اولیه می‌تواند در زمینه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران موثر باشد و سپس این نشان‌ها در ۳۲

مصاحبه، از مصاحبه‌شونده اجازه گرفت. مدت‌زمان مصاحبه‌ها متفاوت و در حدود ۳۵ تا ۷۰ دقیقه و مکان مصاحبه در محل مورد توافق مصاحبه‌گر و پژوهشگر مانند محل کار مشارکت‌کننده یا در محلی مانند ایستگاه ورزش صبحگاهی بود. ارایه یک نظریه برخاسته از داده‌ها، مستلزم جمع‌آوری و تحلیل همزمان و زنجیروار داده‌ها است. پنج مرحله اساسی ولی نه لزوماً پی‌درپی در مسیر پردازش یافته‌ها استفاده شد که شامل انتخاب شرکت‌کنندگان، جمع‌آوری داده‌ها، تنظیم یافته‌ها، تجزیه و تحلیل یافته‌ها و ارایه راهبردهای اجرایی بود. نمونه‌گیری نظری در این روش، بدین معنی بود که داده‌ها به‌گونه‌ای جمع‌آوری شوند که برای تولید یک نظریه، مفید باشند. طی فرآیند مستمر جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و دسته‌بندی داده‌ها از طریق مصاحبه و براساس ارتباط عوامل زمینه‌ای با هم، به تدوین مدل نهایی پرداخته شد. شایان ذکر است که پژوهشگران در این مصاحبه‌ها به دنبال شناسایی چالش‌های موجود، راهبردهای کنش و یافتن مقوله و مساله محوری در خصوص توسعه ورزش همگانی از طریق مشارکت اجتماعی بودند. در نمونه‌گیری نظری، گردآوری اطلاعات و تحلیل داده‌ها، اقداماتی هستند که به‌شدت به یکدیگر وابسته‌اند و می‌بایست به‌صورت متناوب انجام گیرند؛ زیرا تحلیل همزمان، نمونه‌گیری از داده‌ها را هدایت می‌کند. در این پژوهش در مرحله اول از روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف (که مشارکت‌کنندگان براساس معیارهای از قبل مشخص‌شده مربوط به سؤال پژوهش مشخص شدند) و در مرحله دوم از روش گلوله‌برفی (برای پیدا کردن افراد بالقوه یا موثر در پژوهش و با معرفی مشارکت‌کنندگان مرحله اول) استفاده شد و نمونه‌گیری تا حد اشباع داده‌ها ادامه یافت که در نهایت ۲۷ مصاحبه کیفی طی نیمه دوم سال ۱۳۹۶ و سه ماهه اول سال ۱۳۹۷ انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق شامل صاحب‌نظران حیطه ورزش همگانی از سه حوزه علمی، اجرایی و ورزشی بودند. معیار ورود این افراد به تحقیق، داشتن مقاله علمی یا کتاب در زمینه ورزش همگانی، حداقل ۵ سال کار کارشناسی در بحث ورزش همگانی یا عضو انجمن پیشکسوتان ورزش همگانی کشور بود که شامل اعضای هیات علمی رشته مدیریت ورزشی (۶ نفر)، مدیران و کارشناسان معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون ورزش‌های همگانی (۱۰ نفر) و پیشکسوتان ورزش همگانی کشور (۱۱ نفر) بودند.

کدگذاری به‌صورت باز، محوری و انتخابی و به‌صورت دستی انجام گرفت. در کدگذاری باز پژوهشگر با مرور مجموعه داده‌های گردآوری‌شده، تلاش کرد که مفاهیم پنهانی آن را باز شناسد. در کدگذاری محوری نیز که هدف تعیین رابطه بین مقوله‌های ایجادشده در مرحله کدگذاری باز است، پدیده مرکزی شناسایی شده و تفسیر شرایط علی و راهبردهای حاصله ارایه شد. در مرحله سوم از کدگذاری که کدگذاری انتخابی

مشخصه‌های آنها که در کدگذاری باز ظاهر شده‌اند، استفاده کرد تا روابط بین مقوله‌ها و مقوله‌های فرعی را توسعه دهد. در نتیجه نشان‌های نهایی در ۱۱ مفهوم طبقه‌بندی شدند و از این میان ۵ مقوله نهایی پدید آمد (جدول ۱).

نشان نهایی طبقه‌بندی شدند. در مرحله پس از فرآیند کدگذاری باز، فرآیند کدگذاری محوری صورت گرفت. طی فرآیند کدگذاری محوری، محقق، از ابزارهای تحلیلی پرسیدن سؤال و مقایسه دایمی و نظری بین مقوله‌ها، مقوله‌های فرعی و

جدول ۱) کدگذاری محوری یافته‌های تحقیق

مقوله‌ها و مفاهیم	نشان‌ها
۱- عوامل ساختاری	
توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات	- توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات - دسترسی سهل و آسان به اماکن ورزشی
توسعه نهادهای ورزش همگانی	- توسعه نهادهای ورزش همگانی - توسعه نهادهای غیردولتی - گسترش رشته‌های ورزش همگانی - اقبال گسترده مردم به ورزش همگانی
۲- عوامل مدیریتی	
حضور مردم در تصمیم‌گیری و نظارت بر ورزش همگانی	- فراهم بودن شرایط نظارت مردم بر ورزش همگانی - فراهم بودن شرایط تصمیم‌گیری برای مردم در خصوص ورزش همگانی - گسترش مشارکت‌های اجتماعی - تفاوت‌های جمعیت‌شناختی افراد - وضعیت جغرافیایی و آب و هوایی
برنامه‌ریزی برای مناطق و قومیت‌های مختلف	
۳- عوامل انسانی	
گسترش آگاهی‌های اجتماعی	- افزایش دانش و آگاهی مردم - گسترش علم ورزش - تعلیم و تربیت افراد جامعه - مشکلات نوین اجتماعی - توجه افراد به سلامتی خویش - بهبود رفاه اجتماعی مردم
توسعه رفاه اجتماعی	- تغییرات سبک زندگی اغلب مردم - نیازهای جدید افراد جامعه - ویژگی‌های شخصیتی افراد
بهبود اعتماد و عدالت اجتماعی	- وجود اعتماد بین مردم و مردم با مسئولان - توسعه حقوق شهروندی و عدالت اجتماعی - توجه به بُعد اخلاقی و فرهنگی ورزش
توسعه ارتباطات اجتماعی	- توسعه ارتباطات اجتماعی - وضعیت سکونت افراد
۴- عوامل اقتصادی	
مشارکت بخش خصوصی	- مشارکت بخش خصوصی - توسعه اقتصادی با ورزش همگانی
۵- پیچیدگی محیطی	
گسترش تبلیغات و اطلاع‌رسانی	- توسعه رسانه‌های ارتباطی - توسعه تبلیغات در ورزش همگانی - دستورالعمل‌ها، برنامه‌ها و قوانین - نظر مساعد گروه‌های مرجع
ایجاد شرایط مساعد قانونی	- شرایط سیاسی و اجتماعی کشور

۱- عوامل ساختاری: نقش عوامل ساختاری اعم از ساختارهای سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و نهادی در توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی کشور بر هیچ کسی پوشیده نیست. مشارکت‌کنندگان در تحقیق، همگی در صحبت‌های خود از ایجاد زیرساخت‌های مناسب از طرف دولت در توسعه ورزش همگانی کشور حرف می‌زدند. مشارکت‌کننده پنجم در این مورد بیان نمود: "توسعه اماکن و تجهیزات مناسب برای اقشار مختلف در همه مناطق مختلف و دسترسی سریع و ارزان‌قیمت به امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری فراهم‌کننده زمینه شرکت مردم در ورزش همگانی است". یکی از پیشکسوتان به شوخی گفت: "زمینه یعنی زمین، مردم به دنبال یک زمین خوب می‌گردند و تا زمین در دسترس ورزش به‌خصوص در مرکز شهرها نباشد، فاتحه مشارکت را باید خواند" (مصاحبه چهاردهم).

توسعه نهادهای ورزش همگانی و حضور بخش‌های غیردولتی زمینه‌ساز حضور گسترده مردم در ورزش همگانی است و البته در بعضی از مواقع بخش دولتی خود مانعی در این زمینه محسوب می‌شود. در این مورد مشارکت‌کننده هفتم بیان نمود: "از خیلی از ورزش‌های تفریحی که الان در سطح کشور وجود دارد، قبلاً از طرف مسئولان ممنوعیت به عمل می‌آمد و ساختار مناسب آن در کشور به وجود نیامده بود. بعد از این که خود مردم به این ورزش‌ها پرداختند، دولت ناچار بر پذیرفتن این رشته‌های ورزشی شد و الان هم بعضی از رشته‌های ورزشی در سطح دنیا داره کار می‌شه و اقبال مردم به آنها خیلی هم زیاد است، اما از طرف بخش دولتی نادیده گرفته شده و زمینه حضور آن در کشور به‌خوبی فراهم نشده. آنها حتماً به روزی وارد کشور می‌شوند و مدیران دولتی مجبور می‌شوند که آنها را بپذیرند و همین امر باعث می‌شه که نتوانند به لحاظ فرهنگی هم با این رشته‌های ورزشی کنار بیایند و کاش اجازه می‌دادند که بخش خصوصی در این مورد وارد عمل بشه و دولتی‌ها نظارت‌کننده و حمایت‌کننده بودند" (مصاحبه هشتم). البته اقبال مردم به سمت ورزش همگانی هر روز بیشتر می‌شود. مشارکت‌کننده بیستم در مورد رشد اقبال مردم به سمت ورزش همگانی می‌گوید: "خیلی وقت پیش وقتی می‌آمدیم توی پارک ورزش کنیم مردم به دیده خوبی بهمون نگاه نمی‌کردند و ما را آدم‌های بیکار و علاف فرض می‌کردند و بعضی‌ها هم مسخره می‌کردند و همین امر ما را هم آزار می‌داد، اما کم‌کم دیدیم افرادمان زیاد شد و ما داریم به‌صورت کسانی که دارند یک کار مثبت انجام می‌دهند دیده می‌شیم و این فرهنگ هر روز داره بهبود پیدا می‌کنه خدا را شکر".

۲- عوامل مدیریتی: حضور داوطلبانه مردم در کلیه امور مربوط به ورزش همگانی و نظارت و مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های مربوط به ورزش همگانی یکی دیگر از زمینه‌سازهای مشارکت اجتماعی در این امر است.

مشارکت‌کننده چهارم در این مورد بیان کرد: "وقتی افراد جامعه این احساس را دارند که می‌توانند در امور مربوط به زندگی خویش تصمیم بگیرند و در مدیریت آن شرکت کنند، به‌راحتی برای آن کار که در راستای بهبود کیفیت زندگی خودشان است، وقت و هزینه می‌گذارند و مشوق افراد دیگر برای شرکت در آن می‌شوند". بنابراین مشاهده می‌شود که فراهم‌نمودن شرایط رهبری و مدیریت مردم بر ورزش همگانی و توسعه کانون‌های ورزشی، می‌تواند زمینه‌ساز این امر باشد. همچنین توجه به توسعه بازی‌های بومی و محلی و روستایی و عشایری از عواملی است که توسعه آن می‌تواند به گسترش ورزش همگانی در بین اقشار مختلف مردم منجر شود. در این مورد مشارکت‌کننده‌ای بیان نمود: "وقتی ما این همه بازی‌های بومی و محلی داریم و آنها را احیا نمی‌کنیم و فکر می‌کنیم توسعه ورزش همگانی همان انجام چند حرکت ورزشی یا پرداختن به بعضی از ورزش‌های خارجی است و داشته‌های خودمان را داریم فراموش می‌کنیم، وضع همین می‌شود. در حالی که همین بازی‌های بومی که در این کشور در مناطق مختلف وجود دارد تحرک را خیلی بهتر بین مردم فراهم می‌آورد و اقبال مردم هم به اینها بیشتر است، اما متأسفانه از دیدگاه مسئولان مغفول باقی مانده است" (مصاحبه پانزدهم).

۳- عوامل انسانی: مهم‌ترین عامل زمینه‌ساز در توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی از نظر مشارکت‌کنندگان توجه به خود افراد جامعه است. نوع آموزش انسان‌ها می‌تواند هر عاملی را در کشور توسعه داده یا به انحراف کشاند. مشارکت‌کننده پنجم بیان می‌کند: "توسعه علم و دانش در بین افراد جامعه و گسترش شبکه‌های اجتماعی باعث بهبود آگاهی‌های اجتماعی مردم کشور شده و مردم در زمینه ورزش و فواید آن اطلاعات زیادی کسب کرده‌اند و بالارفتن اطلاعات مردم و ارتباط آنها با دنیای خارج باعث شده نیازهای جدیدی در جامعه شکل بگیرد و مسئولان باید برای این امر هم اندیشه‌ای داشته باشند". بنابراین مشاهده می‌شود که تغییرات زیادی در سبک زندگی افراد جامعه رخ داده و کم‌تحرکی از معضلات زندگی شهری امروزی شده است و همین امر آنها را به فکر چاره در جهت بهبود کیفیت زندگی خود انداخته است. همچنین بهبود رفاه نسبی در جامعه باعث بالارفتن میزان امید به زندگی افراد شده و زمینه سوق آنها به سمت ورزش همگانی را فراهم نموده است. توسعه شبکه‌های ارتباطی افراد جامعه، حقوق شهروندی را به یک مطالبه قانونی در جامعه تبدیل نموده و ورزش همگانی به‌عنوان یک حق شهروندی، امروزه توسط شهروندان از دولتمردان طلب می‌شود. مشارکت‌کننده دوازدهم در این باره می‌گوید: "الان مردم به سلامتی خودشان خیلی اهمیت می‌دهند، برای زیبایی اندامشان اهمیت قائل‌اند و براشون مهم است که بدنی سالم و ورزشی داشته باشند، آنها این مطالب را از ماهواره‌ها و فیلم‌های خارجی یاد می‌گیرند و چاقی دیگر برای

می‌شود که براساس مقولات، نوشته‌های کدگذاری، یادداشت‌های نظری، شبکه‌ها و دیاگرام‌ها عمل می‌کند. جهت‌گیری کدگذاری گزینشی به سمت یکپارچه‌کردن مقولات مختلف در شکل یک طرح تئوریک کلان است [۲۳]. در نهایت با یافتن رابطه نهایی بین مقوله‌های به‌دست‌آمده از کدگذاری محوری، الگوی نظری زیر شامل، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، عوامل انسانی، عوامل اقتصادی و پیچیدگی محیطی، با در نظر گرفتن مقولات، بیشترین تا کمترین درصد فراوانی نوشته‌های کدگذاری و نظرات خبرگان و تأکيدات مصاحبه‌شوندگان و نظر محققان تدوین شد (شکل ۱).

شکل ۱) الگوی نظری زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

بحث

پدیده تربیت‌بدنی و ورزش به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی در ساختار مختلف جوامع بشری وجود و حیات داشته و با شتاب هر چه بیشتر، در حال رشد، توسعه و تکامل است. این مهم به‌دلیل پذیرش و اعتقاد افکار عمومی به نقش تربیت‌بدنی و ورزش و شناخت خوب اکثریت افراد جوامع از میزان کارآیی و تأثیرات مثبت آن بر تامین سلامتی، تقویت بنیه جسمانی، پرورش ابعاد روحی- روانی و اجتماعی و غنی‌سازی بخشی از اوقات فراغت، به‌عنوان بعد همگانی و کسب افتخارات آن است [۲۴]. هدف اصلی این تحقیق شناسایی زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران بود. از این رو با توجه به یافته‌های تحقیق، این عوامل در سه مرحله کدگذاری شناسایی، خلاصه و در پنج مقوله اصلی شامل عوامل انسانی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، پیچیدگی محیطی و عوامل اقتصادی تدوین شد و در انتها به استخراج مدلی در تحقیق منجر شد.

مشارکت اجتماعی در زمینه‌های مساعد برای توسعه ورزش همگانی اتفاق می‌افتد و از جمله عواملی که توسعه آن می‌تواند به مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی کمک شایانی بنماید توسعه عوامل انسانی آن جامعه است. توسعه عوامل و نیروهای

مردم یک شکل بدی پیدا کرده و در جامعه به افراد چاق به دیده خوبی نگریسته نمی‌شود". با توجه به این که جامعه تبلیغات ورزش را در کنار سلامتی جسمی و روانی قرار داده است، سوق مردم به سمت ورزش زیاد شده است و توصیه و تجویز پزشکان در این زمینه و تلاش‌های فراوان وزارت بهداشت در راستای استفاده از بحث ورزش و تربیت‌بدنی در جهت پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر و بهبود بهداشت جامعه نیز خیلی موثر بوده است.

۴- عوامل اقتصادی:

البته اوضاع اقتصادی کشور در توسعه ورزش در بین مردم بسیار تاثیرگذار است. مشارکت‌کننده دوازدهم بیان می‌کند: "وقتی عده‌ای از افراد جامعه به نون شیشون محتاجند و مجبورند برای تامین نیازهای اولیه خانواده خودشون شب و روز کار بکنند، نمی‌توانند اصلاً به ورزش کردن فکر کنند تا این که بیایند و داوطلبانه در این امر مشارکت داشته باشند و ورزش را برای افراد بی‌دغدغه و مرفه جامعه می‌دانند و این به‌عنوان یک فرهنگ در آنها شکل می‌گیرد و می‌بینیم که این افراد حتی در اوقات فراغت خود نیز به فکر ورزش کردن نیستند". در این مورد توصیه‌های زیادی از طرف مشارکت‌کنندگان در توسعه بخش خصوصی در ورزش همگانی شده است. به‌عنوان نمونه مشارکت‌کننده پنجم بیان می‌کند: "ورود بخش خصوصی در ورزش همگانی لازمه درآمدزایی این بخش و بازگشت سرمایه و سود مورد انتظار سرمایه‌گذار است و در این مورد باید به فکر گسترش ورزش‌های تفریحی و هیجان‌انگیز که تحرک مردم را نیز بالا ببرد باشیم. توسعه ورزش در مناطق مختلف جغرافیایی و به‌خصوص ورزش‌های آبی و زمینه‌سازی برای ورود بخش غیردولتی به این بخش می‌تواند زمینه‌ساز توسعه ورزش همگانی کشور شود".

۵- پیچیدگی‌های محیطی:

مساعدشدن اوضاع سیاسی و مهیاشدن بسترهای قانونی برای توسعه ورزش همگانی نیز از زمینه‌های توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی کشور است. مشارکت‌کننده هشتم در این مورد بیان می‌کند: "الان نسبت به گذشته می‌بینیم که مسئولان اسم ورزش همگانی را زیاد می‌آورند و در مورد آن زیاد صحبت می‌شود، حتی بودجه ورزش همگانی هرساله داره زیاد می‌شه، هرچند مدیریت خوبی در این زمینه وجود ندارد و برگزاری همایش خانوادگی شده توسعه ورزش همگانی در کشور، اما باز می‌بینیم که بزرگان مملکت در ورزش همگانی شرکت می‌کنند و تبلیغات رادیو و تلویزیون هم در این زمینه زیاد شده و معلوم نیست که اینها شعار هست یا واقعاً از نظر مسئولان ورزش همگانی مهم‌تر از ورزش قهرمانی در کشور داره می‌شه".

کدگذاری گزینشی یا انتخابی، کدگذاری محوری را در سطحی بالاتر و انتزاعی‌تر ادامه می‌دهد. در این مرحله شکل‌گیری و پیوند هر دسته‌بندی با سایر گروه‌ها تشریح می‌شود. در این مرحله محقق بیشتر در نقش نویسنده ظاهر

همگانی را در اولویت دانسته‌اند. بنابراین در برنامه‌ریزی درازمدت برای توسعه مشارکت اجتماعی باید عوامل انسانی و مسایل مختلف اجتماعی در اولویت توجه قرار گرفته شود و کار فرهنگی در این مورد انجام بگیرد تا نیروی انسانی آمادگی مشارکت در این امر را داشته باشد که بدین وسیله زمینه‌های مناسب توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی کشور به وجود آید.

دومین زمینه‌ای که برای توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی پیشنهاد می‌شود توسعه عوامل ساختاری است. توسعه و گسترش زیرساخت‌ها و اماکن و تجهیزات ورزش همگانی در مناطق مختلف از اولویت خاصی برخوردار است و گسترش نهادهای ورزش همگانی و هیات‌های ورزشی مردمی در همه نواحی می‌تواند زمینه را برای مشارکت اجتماعات محلی در ورزش همگانی فراهم نماید. *واندرمشوان* و همکاران [۸] نقش باشگاه‌های ورزشی غیرانتفاعی برای تسهیل مشارکت اجتماعی مردم را تاثیرگذار دانسته‌اند. *ایمی* و همکاران [۱۲] و *ویکر* و همکاران [۱۳] نشان دادند زیرساخت‌های ورزشی در مشارکت ورزشی افراد تاثیر زیادی دارند. همچنین *برهیمی* و همکاران [۳۰]، شاخص‌های همجواری و دسترسی به مجموعه‌های ورزشی و تعداد اماکن ورزشی را بر میزان مشارکت ورزشی افراد اثرگذار دانسته‌اند و بیان می‌کنند هرچه امکانات و زیرساخت‌های ورزشی بیشتر، مناسب‌تر و با استانداردهای بهتری در زمینه دسترسی و همجواری در اختیار شهروندان قرار گیرد، میزان مشارکت ورزشی آنان افزایش پیدا می‌کند. *آصفی* و همکاران [۳۱] نیز توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات را در دومین اولویت تحقیق خود بیان کرده‌اند، اما در اولویت اول اهداف و راهبردها را بیان نموده‌اند که با یافته‌های این تحقیق که توسعه عوامل انسانی را در اولویت اول خود قرار داده است، سازگار نیست. *کشکر و سلیمانی* [۳۲] نیز در تحقیق خود بیان می‌کنند که افزایش امکانات ورزشی افزایش مشارکت جامعه در ورزش همگانی را به دنبال خواهد داشت. بنابراین توجه مسئولان امر در فراهم‌نمودن زیرساخت‌ها و تجهیزات ورزش همگانی برای توسعه ورزش همگانی در همه نواحی مختلف کشور از موارد لازم است، چرا که باعث مشارکت حداکثری مردم شده و بدون آماده‌نمودن زیرساخت‌های لازم، رسیدن به هدف مشارکت حداکثری مردم در ورزش همگانی بسیار سخت است و در این میان دولت می‌تواند از مشارکت مردم و بخش خصوصی در ساخت و سازهای ورزشی استفاده نماید.

با پیشرفت روزافزون علم و فناوری، مدیریت و برنامه‌ریزی نقش موثری در سازمان‌های اجتماعی و اجرایی یافته است [۳۳]. بحث عوامل مدیریتی سومین اولویت پیشنهادی در فراهم‌نمودن زمینه توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران است. امروزه توسعه ورزش به‌عنوان یک سیاست عمومی بر دیگر مباحث سیاسی دولت‌ها برتری گرفته است و اغلب

انسانی در این تحقیق چنان حایز اهمیت است که به‌عنوان زیربنای توسعه سایر بخش‌ها در توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی در نظر گرفته شده است و مهم‌ترین عامل از منظر مشارکت‌کنندگان در این زمینه محسوب می‌شود. عامل اقتصادی برعکس تصور همه، به‌عنوان عاملی با اهمیت کمتر ذکر شده است. در نتیجه شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی مهم‌ترین رکن توسعه‌ای در گسترش ورزش همگانی هستند و اهمیت‌دادن به توسعه روزافزون آنها در همه موارد می‌تواند با اهمیت‌ترین راهبرد مدیران جامعه به شمار رود. افزایش دانش و آگاهی مردم در موارد مختلف اعم بهداشتی، سلامتی، اجتماعی، فرهنگی و ورزشی، زمینه توسعه مشارکت آنها را فراهم می‌نماید. امروزه با توجه به گسترش رسانه‌های گروهی و توسعه اطلاعات و دانش افراد جامعه در موارد گوناگون، زمینه برای توسعه ورزش همگانی مساعدتر شده است. گسترش علم ورزش و یافته‌های جدید علمی در نقش ورزش همگانی در سلامتی جسمانی و روانی و توصیه به ورزش و تحرک از طرف متولیان سلامت جسمانی و روانی جامعه، زمینه را برای توجه عمومی به ورزش همگانی مساعد نموده است. همچنین نوع تعلیم و تربیت افراد از زمان کودکی و پرداختن به ورزش و بازی‌های دوران کودکی، می‌تواند شرایط را برای سوق افراد به سمت ورزش همگانی در بزرگسالی مهیا نماید.

در مطالعه *هالمن* و همکاران [۲۵] نشان داده شد که اوقات فراغت، جنسیت، تحصیلات، ملیت، تابعیت و رفاه روانی- اجتماعی پیش‌بینی قابل توجهی از مشارکت ورزشی به عمل می‌آورد و عوامل انسانی نقشی تعیین‌کننده در مشارکت افراد جامعه دارند. همچنین در راستای توجه به ابعاد بهداشتی ورزش، *فلوید* و همکاران [۲۶] و *شین* و همکاران [۱۱] نشان دادند که مشارکت اجتماعی و به‌خصوص مشارکت در فعالیت‌های بدنی با سلامتی و بهداشت افراد جامعه ارتباط تنگاتنگی دارد که با یافته‌های تحقیق همخوانی دارد. *سودی* و همکاران [۱۹] نشان دادند همگانی‌شدن ورزش در استان هرمزگان براساس چارچوب حمایت عوامل محیطی، مداخله مثبت عوامل مدیریتی، بسترسازی منابع و نهایتاً از طریق عوامل رفتاری صورت می‌پذیرد و *عابدینی و طالبی* [۲۷] بیان می‌کنند که عوامل اجتماعی- فرهنگی با میزان گرایش شهروندان به ورزش همگانی رابطه مثبتی دارد. همچنین *صفاری و قره* [۲۸] نشان دادند محیط اجتماعی، مهم‌ترین مولفه محیطی است و تدوین برنامه‌های آتی براساس بافت اجتماعی، شیوه زندگی، گروه‌های همسن و تهیه و تدارک امنیت اجتماعی در پیرامون اماکن و فضاهای ورزشی تفریحی می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای همگانی‌شدن ورزش در ایران را فراهم کند. *شهبازی* و همکاران [۲۹] در تحقیق خود در میان راهکارهای مربوط به نیروی انسانی، دو راهکار بهره‌گیری از نیروهای داوطلب در توسعه ورزش همگانی و تربیت کارشناسان و مدیران حرفه‌ای در ورزش

عوامل اقتصادی هم به‌عنوان یکی از مهم‌ترین زمینه‌های توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی پیشنهاد می‌شود. یافته‌های تحقیق بیان می‌کنند که وضعیت اقتصادی خانوارها، وضعیت بیکاری در جامعه، شغل افراد و میزان درآمد در طول سال می‌تواند بر میزان مشارکت افراد تاثیرگذار باشد و از آن طرف میزان درآمدزایی و ورزش همگانی نیز یکی از مولفه‌های اصلی در بحث اقتصاد ورزش است. ورود و توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در بخش‌های مختلف اقتصادی به‌طور عمده به وجود یا نبود سود اقتصادی، وجود امنیت و اعتماد به آینده سیاسی و اقتصادی، وجود زیرساخت‌های اولیه در بخش‌های مختلف اقتصادی و انتظار وجود بازار بستگی دارد. ورود بخش خصوصی در ورزش همگانی مستلزم وجود زیرساخت‌های اولیه و بازار ورزش همگانی است. در این مورد می‌توان به بعضی از رشته‌های ورزشی همگانی و مفرح اشاره داشت که موجب جذب گردشگر شده و رونق اقتصادی را به دنبال دارد. ورزش در مناطق مختلف آب و هوایی کشور نیز شامل این موارد است که خود باعث رونق کسب و کار در مناطق مختلف کشور می‌شود. وضعیت اجتماعی و اقتصادی منبع اصلی نابرابری‌ها است. کسانی که در محیط‌های اجتماعی و اقتصادی فقیر و با درآمد کم زندگی می‌کنند، بیشتر در معرض خطر عدم فعالیت بدنی هستند [۳۷]. از اولین گام‌ها در مسیر خصوصی‌سازی، می‌توان از گسترش اندیشه، مفهوم‌سازی و فرهنگ‌سازی درباره تفکر خصوصی‌سازی نام برد. به‌طور کلی شرایط لازم برای خصوصی‌سازی می‌تواند تاثیر مستقیم بر توسعه ورزش‌های همگانی داشته باشد [۳۲]. حتی خدمات عمومی ورزشی در جامعه بهتر است در جهت خصوصی‌سازی پیش روند. ورزش همگانی نیز به‌عنوان یک خدمت عمومی شناخته می‌شود و حق هر شهروندی در جامعه دسترسی آسان، ارزان‌قیمت و باکیفیت به آن است. ورود سرمایه‌گذاران به حوزه خصوصی‌سازی ورزش همگانی با ریسک و خطرات جدی همراه است. چون با خصوصی‌نمودن اماکن ورزشی دولتی افزایشی در قیمت مشارکت به وجود خواهد آمد که نتیجه آن اجتناب مردم از حضور در این اماکن خواهد بود و شکست درآمدزایی خود می‌تواند عامل مهمی برای سرمایه‌گذاران در توقف ادامه اجرای برنامه‌های ورزشی شود. پس مسلماً وضع قوانینی در ایجاد حمایت و پشتیبانی از متولیان خصوصی و مشارکت مردم یک محله در همه ابعاد توسعه‌ای ورزش همگانی به‌صورت تعاون، می‌تواند در توسعه برنامه مشارکت مردم در غیردولتی‌نمودن ورزش همگانی اهمیت داشته باشد. بنابراین شایسته است که مسئولان و دست‌اندرکاران ورزش همگانی با یافتن راهکارهایی مناسب به حل این مشکلات مبادرت کنند تا زمینه و بسترهای لازم برای سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی در ورزش همگانی کشور بیش از پیش فراهم شود و به رشد و توسعه بیشتر آن در ابعاد و جنبه‌های مختلف منجر شود.

کشورهای پیشرفته جهان در برنامه‌ریزی‌ها و سازمان‌دهی ورزش همگانی خود با دیگر کشورها رقابت می‌کنند و به‌طور مرتب در حال ارایه برنامه‌های خلاق برای رشد این ورزش هستند [۳۴]. شه‌بازی و همکاران [۲۹] در تحقیق خود از بین راهکارهای مربوط به ساختار تشکیلاتی و وضع قوانین و مقررات، مشخص کردن شرح وظایف تمام سازمان‌ها و نهادهای دست‌اندرکار ورزش همگانی و اتحاد و یکپارچگی بین سازمان‌های دست‌اندرکار ورزش همگانی در کشور را دارای اولویت دانسته‌اند. بنابراین توجه به عوامل مدیریتی برای گسترش مشارکت افراد جامعه، فراهم‌بودن نظارت و تصمیم‌گیری افراد جامعه در ورزش همگانی، امری است که مشارکت را حداکثری و ورزش همگانی را به سمت مردمی‌بودن سوق می‌دهد. همچنین نگاه به عوامل قومیتی و محله‌ای مناطق مختلف کشور و استفاده از ظرفیت‌های جغرافیایی و تفاوت‌های آب و هوایی در توسعه رشته‌های مختلف ورزش همگانی از اقدامات مهم مدیریتی به شمار می‌رود.

مطابق با یافته‌ها، توجه به پیچیدگی‌های محیطی چهارمین مرحله از فراهم‌نمودن زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران به شمار می‌رود که توجه به آن نیازمند توسعه در ابعاد مختلف است. توسعه بر پایه هر تعریف یا هر تعبیر و دیدگاهی در نهایت بیانگر مفهومی واحد برای رسیدن به شادابی، بالندگی، عدالت، آزادی و پویایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است؛ بنابراین باید بپذیریم که توسعه امری نیست که خودبه‌خود به وقوع پیوندد، بلکه برای نیل به آن باید برنامه و هدف داشت و در راه رسیدن به آن کوشش کرد [۱۸]. بیرت و /سمیت [۳۵] نشان دادند ایجاد انگیزه در افراد برای مشارکت فعال در فعالیت‌های بدنی با توجه به اثرات سودمند آن بر سلامتی، بخشی از دستور کار سیاست‌های بهداشتی دولت اسکاتلند باید باشد. قره و همکاران [۳۶] در تحقیقی نشان دادند رسانه‌ها با توجه به قدرتی که در جذب مخاطبان و مشارکت در فرآیند شکل‌دهی افکار عمومی دارند، می‌توانند نقش در خور ملاحظه‌ای در افزایش مشارکت مردم در ورزش‌های تفریحی داشته باشند. بنابراین توسعه وسایل ارتباط جمعی که به توسعه ارتباطات اجتماعی و در نتیجه بهبود مشارکت اجتماعی در افراد جامعه منجر شده است می‌تواند به‌عنوان پتانسیل توسعه مشارکت اجتماعی در همه زمینه‌های اجتماعی من‌جمله ورزش همگانی در نظر گرفته شود. همچنین استاد بالادستی، قوانین و دستورالعمل‌ها و نگرش مثبت دولتمردان می‌تواند هموارکننده توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی کشور باشد. در نتیجه، پیچیدگی‌های محیط و مسایل جدیدی که در جوامع امروزی پدیدار شده‌اند از جمله مواردی است که پرداختن به آن و مدیریت اصولی آنها در راستای توسعه مشارکت‌های اجتماعی در ورزش همگانی از موضوعات مهم مدیریت ورزش همگانی است.

اجتماعی حداکثری مردم در ورزش همگانی پدیدار شود. البته قابل ذکر است که فراهم نمودن زمینه مشارکت مردم در ورزش همگانی مطابق با الگوی تحقیق مرحله به مرحله نبوده و همه این مراحل به طور همزمان صورت پذیرفته، ولی اولویت در پرداختن زمان و هزینه بیشتر به ترتیب در عوامل انسانی به بعد است.

نتیجه گیری

زمینه های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران به ترتیب اولویت شامل پنج مقوله اصلی عوامل انسانی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، پیچیدگی محیطی و عوامل اقتصادی است.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رسانده اند، تشکر و قدردانی ویژه می نمایم.

تاییدیه اخلاقی: انجام این پژوهش از طرف پژوهشگاه علوم ورزشی از نظر اخلاقی مورد تایید واقع شده است.

تعارض منافع: بین نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

سهم نویسندگان: محمد جوادی پور (نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۵۰٪)؛ حسین زارعیان (نویسنده دوم)، روش شناس/پژوهشگر کمکی/تحلیلگر آماری (۲۵٪)؛ علی پارساجو (نویسنده سوم)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر کمکی/نگارنده بحث (۲۵٪)

منابع مالی: این مقاله بخشی از پایان نامه مقطع دکترای تخصصی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش مدیریت ورزشی مصوب دانشکده مدیریت پژوهشگاه علوم ورزشی است.

از محدودیت های مطالعه حاضر این بود که شاید مشارکت کنندگان در زمینه موارد جزئی تشکیل دهنده مولفه های مشارکت اجتماعی آگاهی لازم را نداشتند و دیگر این که از اقبال مختلف جامعه به دلیل کمبود زمان، هزینه و اجازه ندادن روش تحقیق، نتوانستیم مصاحبه به عمل بیاوریم و شاید یافته های تحقیق که نسخه یکسانی در مورد توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی بین قشرهای مختلف، اقوام متفاوت و مناطق گوناگون ایران آرایه می کند، در عمل دچار محدودیت هایی شود.

با توجه به این که امر مشارکت اجتماعی در گرو همدلی، ارتباط و اعتماد مردم به یکدیگر است و این امر در صورت انجام گروهی امور انجام پذیر است، بنابراین انجام تحقیقاتی در راستای کار تیمی و گروهی در بین اقشار مختلف مردم ایران لازم به نظر می رسد.

به طور کلی نتایج تحقیق نشان داد برای فراهم شدن زمینه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران بسترها و عوامل مختلفی باید مهیا شوند تا شاهد رشد و شکوفایی و همه گیر شدن ورزش همگانی در ایران باشیم. در این میان توجه جدی به حضور و مشارکت مردم در همه امور مربوط به توسعه ورزش همگانی حقیقتی اجتناب ناپذیر است، چرا که بدون حضور مردم مشارکتی در کارها صورت نگرفته و توسعه ورزش همگانی عقیم خواهد ماند. تربیت بدنی و ورزش کشور در گذشته به صورت مردمی مدیریت می شد و اجرای فعالیت های ورزشی توسط مردم و اقشار و گروه های اجتماعی مختلف انجام می شد، تا این که با شکل گیری سازمان تربیت بدنی که زیرمجموعه دولت است، نقش مردم کاهش پیدا کرد و نگرش دولتی در عرصه ورزش پدیدار شد. بنابراین باید توجه دست اندرکاران امر ورزش همگانی به فراهم نمودن بسترهای ورود مردم در جهت مدیریت، سازمان دهی، نظارت و کنترل ورزش همگانی در ابعاد مختلف ایجاد شود تا زمینه مشارکت

REFERENCES

1. U.S. department of health and human services. Physical activity and health: A report of the Surgeon General [Internet]. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion; 1996 [cited 2018 May 11]. Available from: <https://www.cdc.gov/nccdphp/sgr/index.htm>.
2. Asefi AA, Asadi Dastjerdi H. An Investigating of developmental barriers of sport for all in state universities of Tehran city and presenting developing strategies. *J Sport Manag.* 2017;8(6):823-44. [Persian]
3. Naderian Jahromi M, Hashemi H. Participation in recreational sports, motivations and assumptions in recreational aspects of sport. *Res Sport Sci.* 2009;6(22):39-53. [Persian]
4. Shojaei Moghaddam A, Davari K, Razavi Motlagh Z. Relationship between the attraction of participation methods with voluntary activities among volunteers of Red Crescent society of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad in 2010. *Q Sci J Rescue Relife.* 2011;2(4):46-52. [Persian]
5. Shakouri A. Social participations and charity para-governmental organizations: with an emphasis on Iran. 1st Edition. Tehran: The Organization for Researching and Composing University textbooks in the Humanities (SAMT); 2011. [Persian]
6. Vandendriessche, JB, Vandorpe BF, Vaeyens R, Malina RM, Lefevre J, Lenoir M, Philippaerts RM. Variation in sport participation, fitness and motor coordination with socioeconomic status among Flemish children. *Pediatr Exerc Sci.* 2012;24(1):113-28. PMID: 22433257 DOI: [10.1123/pes.24.1.113](https://doi.org/10.1123/pes.24.1.113)
7. Saffari M, Ehsani M, Amiri M. Analysis of sport for all in Iran, with application of structural equation modeling. *Res sport manag motor behav.* 2015;5(9):83-94. [Persian]
8. Vandermeerschen H, Meganck J, Seghers J, Vos S, Scheerder J. Sports, poverty and the role of the voluntary sector. Exploring and explaining nonprofit sports clubs' efforts to facilitate participation of socially disadvantaged people. *Voluntas.* 2017;28(1):307-34. DOI: [10.1007/s11266-016-9799-8](https://doi.org/10.1007/s11266-016-9799-8)
9. Rouzbahani M, Kamkari K, Mirzapoor AA. Assessment of effective factors of barriers to participate in sport for elder

- women in recreational sport activities in Alborz Province. *Scientific J Organizational Behav Manag Sport Stud.* 2014;**1**(2):33-42. [Persian]
10. Nemati Bidgoli J. Study and evaluation of the families` attitude and tendency to the physical activities and exercise in 8 cities of Iran. *Educ Dev Jundishapur.* 2016;**7**(Special):42-52. [Persian]
 11. Qin J, Theis KA, Barbour KE, Helmick CG, Baker NA, Brady TJ; Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Impact of arthritis and multiple chronic conditions on selected life domains- United States, 2013. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep.* 2015;**64**(21):578-82.
 12. Eime RM, Charity MJ, Harvey JT, Payne WR. Participation in sport and physical activity :associations with socio-economic status and geographical remoteness. *BMC Public Health.* 2015;**15**:434. [PMID: 25928848](#) [DOI: 10.1186/s12889-015-1796-0](#)
 13. Wicker P, Hallmann K, Breuer C. Micro and macro level determinants of sport participation. *Sport Business Manag: Int J.* 2012;**2**(1):51-68. [DOI: 10.1108/20426781211207665](#)
 14. Wicker P, Hallmann K, Breuer C. Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. *Sport Manag Rev.* 2013;**16**(1):54-67. [DOI: 10.1016/j.smr.2012.05.001](#)
 15. Hamer M, Weiler R, Stamatakis E. Watching sport on television, physical activity, and risk of obesity in older adults. *BMC Public Health.* 2014;**14**(1):1-4. [PMID: 24400697](#) [DOI: 10.1186/1471-2458-14-10](#)
 16. Arabnarmi B, Goodarzi M, Sajadi SN, Khabiri M. TV and Public Sport Development: A Grounded Theory. *Sport Manag Stud.* 2017;**8**(40):17-38. [Persian]
 17. Ehsani M, Saffari M, Amiri M, Kouzechian H. Designing the Model of Sport for all in Iran. *Sport Manag Stud.* 2015;**6**(27):87-108. [Persian]
 18. Javadipour M, Ghavidel Sarkandi M, Sameenia M. Introduction to the theoretical framework and model designing of sport for all in Iran. *Sport Manag Stud.* 2014;**5**(21):127-48. [Persian]
 19. Savadi M, Hemmatinejad M, Gholizadeh M, Gohar Rostami H. Designing a development model of the sport for all in Hormozgan province. *Sport Manag Dev.* 2017;**6**(2):86-101. [Persian]
 20. Creswell JW. Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. 2nd Edition. Upper Saddle River: Pearson/Merrill Prentice Hall; 2005.
 21. Moosavi M. Social participation as a component of social capital. *Soc Welfare.* 2007;**6**(23):67-92. [Persian]
 22. Holsti OR. Content analysis for the social sciences and humanities. Reading, MA: Addison-Wesley Pub. Co.; 1969.
 23. Jones R, Noble GI. Grounded theory and management research: A lack of integrity?. *Qual Res Organ Manag Int J.* 2007;**2**(2):84-103. [DOI: 10.1108/17465640710778502](#)
 24. Ghofrani M, Goodarzi m, Sajadi SN, Jalali Farahani M, Mogharnasi M. Design and development of strategy for the development of the championship and public sport in Sistan and Baluchistan province. *Harakat.* 2009;**39**:107-31. [Persian]
 25. Hallmann K, Artime CM, Breuer C, Dallmeyer S, Metz M. Leisure participation: Modelling the decision to engage in sports and culture. *J Cult Econ.* 2017;**41**(4):467-87. [DOI: 10.1007/s10824-016-9275-8](#)
 26. Floud S, Balkwill A, Canoy D, Reeves GK, Green J, Beral V, Cairns BJ. Social participation and coronary heart disease risk in a large prospective study of UK women. *Eur J Prev Cardiol.* 2016;**23**(9):995-1002. [PMID: 26416995](#) [DOI: 10.1177/2047487315607056](#)
 27. Abedini S, Talebi S. The Socio-economical Factors Related to the Degree of Tendency of Citizens toward Public Sports in Khalkal. *J Appl Sociol.* 2017;**28**(1):131-44. [Persian]
 28. Saffari M, Ghareh MA. Identification and classification of effective environmental factors in popularity of recreational sports in Iran. *J Sport Manag.* 2016;**8**(1):51-68. [Persian]
 29. Shahbazi M, Sha'bani Moghaddam K, Saffari M. Barriers and solutions to the sport for all in Iran. *Majlis Rahbord.* 2014;**20**(76):69-97. [Persian]
 30. Ebrahimi A, Mehdipoor A, Azmsha T. The effects of proximity characteristics and access sports places on sports participation (case study: Eight districts in Ahvaz). *Organ Behav Manag Sport Stud.* 2015;**2**(1):37-46. [Persian]
 31. Asefi AA, Khabiri M, Asadi Dastjerdi H, Goodarzi M. Investigating the organizational factors influencing intensive sports in Iran. *Res Sport Manag Motor Behav.* 2014;**10**(20):63-76. [Persian]
 32. Keshkar S, Soleymani M. The role of privatization on recreational sport development in expert's opinion. *Appl Res Sport Manag biol.* 2012;**1**(2):99-104. [Persian]
 33. Javadipour M, Samieenia M. Explanation of strategic position and presentation of development strategy in sport for all in Iran. *Contemp Stud Sport Manag.* 2013;**3**(5):15-28. [Persian]
 34. Seyyed ameri M, mohammad alegh Gh. Determining techniques to attract and increase citizen's participation in sport for all and recreational sport programs (evidence from Urmia). *Contemp Stud Sport Manag.* 2013;**2**(4):23-34. [Persian]
 35. Eberth B, Smith MD. Modelling the participation decision and duration of sporting activity in Scotland. *Econ Model.* 2010;**27**(4):822-34. [PMID: 20640033](#) [DOI: 10.1016/j.econmod.2009.10.003](#)
 36. Ghareh MA, Saffari M, Nayeri Sh. Reconstruction of the functions of national media for the development of recreational sports: strategies and guidelines. *Res Sport Manag Motor Behav.* 2016;**6**(11):63-76. [Persian]
 37. Lee JLC. The effects of socio-economic status on physical activity participation in Hong kong adolescents. Asocial ecological approach [Dissertation]. Lung Fu Shan: University of Hong Kong; 2012.